

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Startnota GRUP Herstructurering kleigroeve Argex - wijziging

Samenvatting

Het bedrijf Umicore in Hoboken recycleert 17 verschillende metalen, waaronder goud, zilver, platina, rhodium en palladium uit meer dan 200 verschillende grondstoffen en speelt op die manier een cruciale rol in de circulaire economie. Het recyclageproces genereert naast de verschillende metalen ook non-ferroslakken. Die slakken worden momenteel onder een grondstofverklaring van OVAM ingezet als bouwstof en gebruikt voor de opbouw van een geluidswal op de site van Umicore.

Omwille van de beperkt resterende capaciteit van de geluidswal zal Umicore in de toekomst geen bergingscapaciteit meer vinden voor de volledige hoeveelheid van haar slakken. Umicore werkt aan een technologisch vernieuwende oplossing maar die is vandaag nog niet inzetbaar zodat er gezocht moet worden naar bergingscapaciteit. Die is gevonden op zeer korte afstand aan de overzijde van de Schelde zodat het transport hoofdzakelijk kan georganiseerd worden via het water. De meeste geschikte locatie is de Argex-groeve in Kruibeke/Zwijndrecht.

Voor deze groeve werd in het verleden een GRUP uitgewerkt met strikte bepalingen over de nabestemming (deels industriegebied en deels natuurgebied) en over de stortmogelijkheden. De huidige stedenbouwkundige voorschriften sluiten het storten van non-ferroslakken uit. Om dat op korte termijn mogelijk te maken is een wijziging van het GRUP vereist, via een geïntegreerd planproces.

Een startnota werd voorbereid die nu ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Het voorgenomen plan omvat de groeve en ligt op grondgebied van de gemeenten Kruibeke en Zwijndrecht.

Na de goedkeuring van de startnota door de Vlaamse Regering volgt een publieke raadpleging.

1. HISTORIEK EN SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

Beleidsveld Afval en Materialen

Beleidsdoelstelling OD 5. Materiaalimpact van productketens verlagen.

B. HISTORIEK EN BELEIDSMATIGE SITUERING

De Vlaamse Regering heeft op 20 juli 2012 het GRUP 'Herstructurering kleigroeve Argex' goedgekeurd. In het GRUP zijn de voorwaarden bepaald voor:

- De verdere ontginning van de kleigroeve.
- De opvulling na ontginning met bagger- en ruimingsspecie en niet herbruikbare bodem.
- De nabestemming na ontginning en opvulling. Een deel van de op te vullen groeve heeft de nabestemming bedrijventerrein gekregen. Een kleiner deel, de omgeving van het voormalige fort van Kruibeke, heeft de nabestemming natuur.

C. GEVOERD ONDERZOEKSPROCES EN OVERLEG

Umicore heeft de mogelijkheden onderzocht voor het bergen van non-ferroslakken die een onvermijdelijk restproduct zijn van de complexe metallurgische flowsheet van de dagelijkse werking van Umicore Hoboken.

Momenteel worden de non-ferroslakken van UPMR (Umicore Precious Metals Refining) onder grondstofverklaringen van OVAM ingezet als bouwstof in een geluidswal op de site in Hoboken. Het gebruik als bouwstof is in dalende lijn en het gebruik in de geluidswal valt weg wanneer die zal afgewerkt zijn, naar verwachting eind 2024 of in de loop van 2025.

UPMR heeft de afgelopen 10 jaar uitgebreid onderzoek gevoerd naar technologische verbetering van haar slakken, met focus op een maximale inzetbaarheid als circulaire bouwstof en 'urban mining'. Mits de vereiste technologie beschikbaar wordt of aangepaste gebruiksmogelijkheden worden voorzien, kan er in de toekomst ook gedacht worden aan het hergebruik van de geborgen non-ferro slakken. Hoewel dit onderzoek reeds beloftevolle resultaten heeft opgeleverd, biedt het voorlopig onvoldoende garantie dat Umicores huidige en verbeterde non-ferroslakken blijvend als circulaire bouwstof en in voldoende grote volumes zullen kunnen ingezet worden.

Om de continuïteit van de recyclageactiviteiten van UPMR in Hoboken te garanderen, is het daarom van cruciaal belang om een oplossing voor de non-ferroslakken te voorzien. Dit gezien de product- en technologische toepassingen van de non-ferroslakken ontoereikend zijn om de volledige flow aan non-ferroslakken op te vangen. Zo zou er een nood zijn om jaarlijks maximaal 220.000 ton non-ferroslakken te bergen.

Vanuit het oogpunt afval- en materialenbeleid is een 'monostortplaats' zoals voorgesteld in voorliggende startnota aanvaardbaar, aangezien de bepalingen van de toekomstvisie over het beleid rond stortplaatsen, toegankelijk voor derden, niet van toepassing zijn op onder meer de bedrijfsgebonden categorie 1-stortplaatsen, aangezien hier enkel specifieke afvalstromen worden gestort afkomstig van de eigen bedrijvigheid van de exploitant en dus niet afkomstig van derden.

Als er ruimer wordt gekeken naar eventuele alternatieve stortplaatsen die op heden eventueel nog voor deze berging in aanmerking zouden kunnen komen, zijn dit de vergunde categorie 1-stortplaatsen (met de restcapaciteiten op 01/01/2022), open gesteld voor derden, nl:

- Indaver Antwerpen: 2 403 953 m³;
- Indaver Beveren: 433 527 m³;
- OVMB Gent: 577 831 m³;
- Vanheede Roeselare: 709 912 m³.

Vanuit het oogpunt afvalbeleid is het evenwel niet wenselijk om dergelijke volumineuze monostroom van Umicore (ca 220 000 ton/jaar of 110 000 m³/jaar) naar één van deze stortplaatsen af te voeren, aangezien de betreffende vergunde stortcapaciteit beschikbaar moet blijven voor de berging van gevaarlijke afvalstromen afkomstig van derden, in het bijzonder voor de toenemende hoeveelheden te storten asbestcementafvalstromen die er zitten aan te komen, gezien de beoogde versnelling van de asbestafbouw (cf. het recente in werking treden van het asbestattest). Afvoer naar verder gelegen stortplaatsen genereert bovendien uiteraard ook extra mobiliteit.

Umicore heeft de mogelijke stortplaatsen geëvalueerd in functie van de bergingsproblematiek van non-ferroslakken. De Argex-groeve is volgens het locatie onderzoek omwille van de nabijheid en de mogelijkheden om de slakken via het water te vervoeren, de meest geschikte stortplaats voor de berging van de non-ferroslakken. Het vertrekpunt (site Umicore Hoboken) en de bestemming (deponie kleigroeve Argex-Sterhoek) zijn gelegen op ca. 2 km vogelvluchtafstand van elkaar. Dit maakt dat de te bergen goederen vlot over water aangeleverd kunnen worden. Zowel de site van Umicore Hoboken als de site kleigroeve Argex-Sterhoek beschikken over een laad- en loskade langs de Schelde.

OVAM heeft zich akkoord verklaard met de keuze van de Argex-groeve en erkent het besluit uit Bijlage 1 van deze Startnota dat de vraag in verhouding staat tot stortcapaciteit Klasse 1.

Voor deze groeve werd in het verleden een GRUP uitgewerkt met strikte bepalingen over de nabestemming (deels industriegebied en deels natuurgebied) en over de stortmogelijkheden. De huidige stedenbouwkundige voorschriften sluiten het storten van non-ferroslakken uit. Om dat op korte termijn mogelijk te maken is een wijziging van het GRUP vereist, via een geïntegreerd planproces.

Zoals gezegd waren het gemeentebestuur van en Kruibeke als Zwijndrecht lid van het planteam en derhalve is lokale betrokkenheid gegarandeerd. Voorafgaandelijk aan de vaststelling van deze startnota is er bijkomend standpunt gevraagd van het gemeentebestuur van de gemeente Zwijndrecht. Het gemeentebestuur van de gemeente Zwijndrecht meldde geen positie in te willen nemen voorafgaandelijk aan het openbaar onderzoek, maar maakte ook geen gewag van principiële problemen met de huidige startnota. Er is op de volgende manier rekening gehouden met de suggesties van het gemeentebestuur van Zwijndrecht:

- Sterhoek wordt de opdrachtgegeven de natuurinrichting voor het gebied vast te stellen in een overeenkomst met de gemeenten Zwijndrecht en Kruibeke;
- Er werd aan het gemeentebestuur verduidelijkt dat de monitoring en nazorg zal gebeuren conform de voorwaarden opgenomen in VLAREM II.

2. INHOUD

Umicore Precious Metal Refining (UPMR) Hoboken produceert op haar site jaarlijks ongeveer 220.000 ton non-ferroslakken volgend uit het hoogovenproces. Deze non-ferroslakken zijn een onvermijdelijk restproduct van de complexe metallurgische flowsheet van de dagelijkse werking van Umicore Hoboken.

Deze flowsheet, bestaande uit een unieke combinatie van verschillende pyro- en hydro-metallurgische processtappen, stelt Umicore in staat om tot 17 verschillende metalen te recyclen uit meer dan 200 verschillende grondstoffen en speelt op die manier een cruciale rol in de circulaire economie.

Bij het bergen van de non-ferroslakken dienen de VLAREM II-bepalingen nageleefd te worden. Hiervoor dient een apart stortvak ingericht te worden dat volledig afgescheiden is van het overige deel van de stortplaats. Dit apart stortvak dient ingericht te worden conform de VLAREM voorschriften voor een categorie 1-stortplaats. Het fysisch afgescheiden gedeelte moet voorzien worden van een HDPE-folie met daaronder een lekdetectiesysteem en een percolaatdrainage. Op deze manier kan conform de VLAREM II voorschriften gestort worden en wordt de impact op het milieu beperkt.

De non-ferroslakken zullen aangevoerd worden via de Schelde. Het vertrekpunt (site Umicore Hoboken) en de bestemming (deponie kleigroeve Argex-Sterhoek) zijn gelegen op ca. 2 km vogelvluchtafstand van elkaar. Dit maakt dat de te bergen goederen vlot over water aangeleverd kunnen worden. Zowel de site van Umicore Hoboken als de site kleigroeve Argex-Sterhoek beschikken over een laad- en loskade langs de Schelde. De loskade van de kleigroeve Argex-Sterhoek is gelegen ten oosten van de gewestweg N419, terwijl de deponie ten westen van deze gewestweg is gelegen. Dit maakt dat de gewestweg op heden gekruist dient te worden om de deponie te bereiken bij watertransport. De deponie wordt vervolgens vlot bereikt via een afzonderlijke ontsluitingsweg. Om de impact op de gewestweg te minimaliseren bij het functioneren van de kleigroeve Argex-Sterhoek met watertransport, wordt bekeken of een ondergrondse kruising met de gewestweg gebouwd kan worden. Op die manier wordt de gewestweg maximaal gevrijwaard van transportbewegingen ten behoeve van de kleigroeve.

De kleigroeve Argex-Sterhoek is op heden grotendeels ontgonnen maar er is nog een deel te ontginnen. Het ontgonnen en te ontginnen deel van de kleigroeve is gelegen op het grondgebied van de gemeenten Zwijndrecht en Kruibeke en kent een opvolgplicht met voorziene nabestemming 'natuur' in de provincie Antwerpen (gemeente Zwijndrecht) en nabestemming 'gemengd regionaal bedrijventerrein' op grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen (gemeente Kruibeke). Deze nabestemmingen werden reeds vastgelegd in het GRUP 'Herstructurering kleigroeve Argex' (20 juli 2012). Het is binnen het voorliggend planinitiatief niet de intentie om deze eindbestemming te wijzigen. De wijziging in het te bergen materiaal heeft geen impact op de te realiseren nabestemming in het GRUP. De nabestemming in het GRUP kan bijgevolg behouden blijven. Het kan evenwel een invloed hebben op de ontwikkeling/realisatie van de nabestemming. Bijgevolg dient het bergen van het materiaal hierop afgestemd te worden.

Het bestaande GRUP 'Herstructurering kleigroeve Argex' omvat stedenbouwkundige voorschriften die het onmogelijk maken non-ferroslakken te bergen. Het planvoornemen bestaat er dus om deze voorschriften te wijzigen en te verruimen. In het verleden zijn er al omgevingsvergunningen afgegeven voor het bergen van reinigingsresidu's van de grondreinigingscentra en niet reinigbare gronden, hoewel dit niet expliciet is vermeld in de bestaande stedenbouwkundige voorschriften. Ook die mogelijkheid zal in de stedenbouwkundige voorschriften worden opgenomen.

Voor het overige zijn in de startnota geen andere ruimtelijke problematieken gedetecteerd zodat het planvoornemen beperkt is tot een verruiming van de stedenbouwkundige voorschriften.

De startnota is opgesteld door het planteam, samengesteld uit:

- Een ruimtelijk planner en MER-deskundige van het departement Omgeving, ondersteund door MER-deskundigen van studie bureau M-tech
- Gemeente Kruibeke
- Gemeente Zwijndrecht
- OVAM
- VMM
- De Vlaamse Waterweg nv

Er is voorzien om het planteam in het verder planproces uit te breiden met vertegenwoordigers van ANB, AWV en het Vlaamse Departement Gezondheid.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

Overeenkomstig artikel 43 §3 3° en artikel 31 §2 1° van het Besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Een geïntegreerd planningsproces kent vijf fases. De resultaten van elk van deze vijf fases worden geconsolideerd in een nota. De startnota is dus de eerste van vijf nota's.

Over de startnota en de procesnota wordt, na de goedkeuring ervan door de Vlaamse Regering, het advies gevraagd aan SARO en Minaraad, de gemeenten Kruibeke en Zwijndrecht en de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen en de door de Vlaamse Regering bepaalde adviesinstanties.

Er wordt over de startnota een consultatie van de ruime bevolking georganiseerd in overeenstemming met de decretale bepalingen. Naast de gebruikelijke aankondigingen in het Belgisch Staatsblad, in kranten en op de website van het Vlaamse Departement Omgeving, wordt de startnota en de procesnota ook ter inzage gelegd op de gemeentehuizen van Kruibeke en Zwijndrecht.

Op basis van de inspraakreacties participatie zal daarna door het planteam een scopingnota, voorontwerp-RUP en ontwerp-milieubeoordeling worden uitgewerkt. Daarna volgt een plenaire vergadering over het voorontwerp-GRUP en de milieubeoordeling.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan de startnota en de bijhorende procesnota voor het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan "Herstructurering kleigroeve Argex – wijziging";
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten om de vereiste adviezen in te winnen over de bovengenoemde startnota en de bevolking van de betrokken gemeenten te informeren over de inhoud van de startnota en de bevolking te raadplegen.
3. Sterhoek opdracht te geven, om in samenspraak met de gemeenten Zwijndrecht en Kruibeke, het Agentschap Natuur en Bos en de Vlaamse Waterweg, de beoogde natuurinrichting van het gebied uit te werken en vast te leggen in een overeenkomst.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhai DEMIR